

1994 - Om klockare i Torsång

av Thorild Ahlund

Redan i Dalalagens Kristnubalk § 5 stadgas om klockares anställning. Namnet torde komma av att han under medeltiden med röklin och en liten klocka i handen skulle gå före prästen, då denne med de vigda nattvardselementen var kallad på sockenbud till någon dödsbädd. Så sent som 1632 föreskrev biskop Rudbeckius att klockaren vid varje "socknabud" skulle följa prästen med en handklocka.

I den katolska kyrkan fanns en befattning, tustos ecclesiae (dvs. kyrkans dörrvaktare). Av detta uttryck har det tyska ordet Kuster (=klockare) bildats. Denne befattningshavare skulle förutom att sköta klockklämningen också vårda de heliga böckerna, kärlen och dräkterna. I och med reformationen utökades hans arbetsuppgifter och i tyska protestantiska kyrkoordningar anvisas, att han skulle "befordra Guds ord med sjungande, läsande och andra ting". Härigenom kom denna tjänst så småningom att omvandlas till försångare och lärartjänst. I den svenska kyrkan kom större tonvikt att läggas på klockarens praktiska verksamhet på olika områden.

I Dalalagen från 1330-talet omtalas kyrkdockors användning och deras skötsel av en särskild person, klockaren, som allmänt känt. Det var bönderna som byggt kyrkan och anskaffat kyrkklockorna. Därför var det också bönderna som anställde klockare och inför socknemännen skulle klockaren stå till svars för hur han skött sina arbetsuppgifter: att vakta kyrkan, vars nycklar han hade, och att tillse att de tända ljusen ej orsakade eldsvåda och att klockorna ringde både för levande och döda. Klockorna fordrade sin särskilda tillsyn och skador som kunde uppstå blev klockaren ådömd att själv ersätta om han ej i tid anmält fel. De äldsta klockornas upphängningsöglor var svaga. Om en kyrkklocka ramlade ner och klockaren blev ihjälslagen, fick hans efterlevande ersättning om klockaren tidigare anmält något fel. Hade han ej gjort detta fick han böta 7 mark om klockan ramlade ner, och om han själv blev ihjälslagen fick han skylla sig själv.

Mycken möda och stora uppoffringar fordrades av socknemännen för att kunna anskaffa en eller flera kyrkklockor. Det behövdes material och yrkeskunskap som ej fanns på platsen. Klockorna representerade alltså något mycket dyrbart och deras skötsel omgavs därför med noggranna anvisningar. Genom en högtidlig invigningsakt, ofta förrättad av biskopen, blev de "kristnade" och blev därigenom heliga i och för sig. Genom att de kanske invigts till något visst helgons ära ansågs de även vara skyddande mot allehanda onda makter, som enligt den gamla folktron fanns. Klockorna skulle kalla till gudstjänst och ange böntiderna under veckans dagar. Det kunde ringas själaringning vid dödsfall och gravöppningsringning liksom särskilda högtidsringningar. Klockorna kunde också användas för rent världsliga ändamål då man klämtade (kimmade) när elden var lös. Med olika antal slag kunde man informera om i vilken by det brann.

I ofredstider kunde man också larma att fienden var i antågande.

Såväl i Magnus Ladulås klockarelag och i olika lokala klockarstadgor talas om anställning, arbetsuppgifter och löneförmåner. Som bostad kunde socknen hålla honom tre hus, klockargård eller klockarstuga, stall och visthusbod. Kanske användes denna gård också som sockenstuga. Av varje hemman skall han också i lön få en halv spann korn.

Efter reformationen försökte man få bort de magiska föreställningar som ibland förknippades med klockringning, särskilt vid dödsfall. År 1773 talas det i Torsång om "stygg ringning", dvs onödigt lång och kraftfull ringning. Ringandet kunde nu också utföras av andra än klockaren. Genom turordning eller uppdrag kunde olika personer sköta ringningen, men det var fortfarande klockaren som hade huvudansvaret. För att sätta stopp för dessa okynnesringningar sattes käppar eller stänger upp bredvid klockorna. Vid klockornas svängande fick dessa ej brytas av genom alltför stora utslag. Om så skedde skulle ringaren nästa söndag som straff få sitta i stocken. 1804 omtalas att man bytt ut dessa käppar mot glasflaskor, uppsatta på båda sidorna om klockorna.

Klockarens arbetsuppgifter kom så småningom att omvandlas till försångare-och lärartjänst. Han kunde också ha en del andra uppgifter än de musikaliska. Genom

Handboken 1614 omvandlades den gamla tidegården till en predikogudstjänst eller katekesutläggning. En viktig uppgift för klockaren blev nu hans kateketiska arbete för vilket fordrades en latinkunnig person. Prästvigning ansågs ej nödvändig utan man kunde nöja sig med gymnasister som av någon anledning ej var lämpliga för fortsatta studier. Biskop Rudbeckius uppmanade prästerna i Dalarna att göra sig av med "onyttiga klockare av klockarborden" och i stället tillkalla "någon djäkne som till intet annat dogde, att han måtte vara klockare och paedagogus för barnen i socknen".

Allmogen var emellertid mindre intresserad av det andliga arbetet och såg en risk för ökade ekonomiska åtaganden, om man skulle anställa en lärd klockare, som ej torde nöja sig med samma torftiga löneförhållanden som den uttjante soldaten, skräddaren eller skomakaren, som man ansåg duga till tjänsten. Landsbygdklockarna stod också ofta på en låg social nivå.

I Laurelius kyrkoordningsförslag från 1650-talet ålåg det kyrkoherden, kaplanen och klockaren att vårda sig om kyrkosången.

Dessa allmogeklockare torde vid denna tid ej ha varit notkunniga. Däremot hade prästerna utbildning i sång. Den individuella förmågan att lära församlingen att sjunga psalmer var dock naturligtvis mycket skiftande.

I Kyrkoordningen 1686 var fastställt om tillsättande av klockare: "Till klockare embetet skal en ärlig, gudfruktig och snäller man, som godt witnessbörd om sigh /haver/ och är födder af en eckta säng, welias, helst som kan läsa i book och wel siunga" Att sångbegåvning ej ansågs som ett absolut villkor antyder en anvisning i Rudbeckius kyrkostadgar: "Kan klockaren eij alt siunga, thet honom bör, gjöre tåprestenom therföre 8 dagswerker om Ahret". Klockaren förmodades ha svarat för vissa partier i växelsången. Ledandet av församlingens psalmsång har också ålegat honom. Hans betydelse blev dock senare mindre i de kyrkor där man hade en orgel och en särskild organist och dåpsalmsången börjat ackompanjeras av orgelspel.

I samma kyrkostadga talas också om löneförmåner: Förutom en halv spann säd av varje hushåll, den s.k. klockarspannen, skall "När klockaren om åhret thetta alt fulgiort haffuer, tå böör itt paar goodha skoor och itt heelt paar walmars böxor av prestenom /givas/ och ther til hwar högtijdsdag måltijd, nemliga Juli, Påscha och Pingesdagh, kyrkiomessodagh och alla helgone dagh the rette gamble offerdaghar ähre". Klockarens löneförmåner utgjorde dock ett säkert levebröd, även om det var ganska magert.

Bidrag till klockarens inkomster kunde också följa av de många uppdrag som ofta följde med tjänsten. Förutom att leda ungdomens undervisning i kristendomskunskap kunde han få skriva personalia (levnadsbeskrivningar) som sammanställdes efter någons bortgång eller skriva lysningssedlar åt de unga. Vanligt var också att han fick någon inkomst av spelande vid bröllop om han dessutom var spelman.

Exempel på klockartjänstens mångsidighet finns i Torsång, där lärartjänst och klockartjänst förenades. Som en vägande merit vid tjänstetillsättningen bedömdes hans snabbhet och tjänstvillighet: År 1692 är "Hans Michilsson i Nolaöö (Nordanö) lärare att informera barnen. Har gått i skola i Västerås. Där Tämt uppehålla kläckartiensten i kiörkian eftersom han har god röst att siunga, og berömdes för de han ähr snabb o tjänsttagtig"

En gradvis förändring av klockartjänstens innebörd skedde då man till tjänsten lade allt flera och mångsidigare uppdrag. Färdighet i åderlåtning (krav från 1755), vaccinering (skyldigheten upphävdes först 1916), villighet att åta sig olika inkassouppdrag och hustruns lämplighet som barnmorska betraktades som meriter för sökande till en klockartjänst. Då en församling låtit bygga en kyrkorgel och anställt en organist, kunde i sådana fall klockarens kyrkomusikaliska verksamhet helt upphöra!

En bild av det mångsyssleri som klockartjänsten innebar ger oss den Stadga för Klockare ..... i Västerås stift som genom biskop Troilius år 1759 utfärdades av Domkapitlet. Av förordningens 21 paragrafer behandlar endast den sjätte sången: "Under Gudstjänsten tillhör Klockaren att, så framt ingen särskilt Sångare är, förestå och bewaka Sången,

samt Numrorne å Ziffertaflorne uppsättja; thetta senare innan Gudstjänsten börjas, om Taflorne äro tillräcklige ....." Stadgan inleds med en trohetsed. Därefter uppräknas alla åligganden: Ansvara för kyrkans silver, mässing, tenn, tavlor, målningar, textilier, kyrkklockor, ombe-sörja städningen och tvätt, sköta ringningen i kyrkklockorna, i rätt ordning framräcka till prästen de böner, cirkulär och pålysningar som skall uppläsas från predikstolen, samla och arkivera inkomna skrivelser, svara för altarets klädnad, vara förman för kyrkvaktare och dödgrävare, sköta tornuret om sådant fanns, själv närvara vid alla sockenbud, brudvigslar, barndop, kyrktagningar och begravningar, vid dop underrätta prästen om föreslagna faddrar, uppbära gåvor och kollekter vid bröllop, dop och jordfästningar samt redovisa dessa, kontrol-lera att nattvardsgästerna deltagit i förberedande kommunionförhör, sköta kyrkans bokföring och utföra avskrifter och renskrivningar i alla kyrkliga ärenden, "gå Hus ifrån Hus" och årligen uppteckna invånarna, vara skolmästare om ej sådan finns särskilt anställd, skötapostgången så att domkapitlets, prostens eller kyrkoherdens brev snabbt delades ut eller lämnades till nästa församlings klockare, i allt visa prästerna och sina förmän vederbörlig heder och vörndnad samt i allt visa sig tjänstvillig". För allt detta arbete bör han "bli så belönter, att han kan vara behållen", ett minst sagt oklart löneavtal, som ofta gav upphov till klagomål.

Då den allmänna folkskolestadgan kom 1842, blev det naturligt att koppla skollärarsysslan med klockar- och organisttjänsten, varvid lärarbefattningen blev den dominerande. Med skolkantorstjänsterna knöts ett band mellan kyrka och samhälle, som kom att anses vara värdefullt för bägge parterna.

År 1887 utfärdade Västerås domkapitel en ny "Stadga för kyrkobetjente i Westerås stift!. De olika göromålen är nu fördelade på fyra tjänster, klockaren, orgelnisten, kyrkvaktaren och orgeltramparen. Så gott som samtliga åligganden som i 1759 års stadga förelåg klockaren finns också nu under klockarens uppgifter men med det viktiga undantaget att samtliga musikaliska uppdrag saknas. Dessa har förts till orgelnisten.

Torsångs kyrka hade fått sin första orgel redan 1623, ung. 200 år tidigare än de flesta dalasocknar. Ordinarie organist anställdes först 1739. Tidigare torde resande organister tillfälligtvis ha spelat (om orgeln var hel och spelbar).

Tidigare har beskrivits klockartjänstens mångsidighet och så småningom uppdelning på flera befattningshavare. I vissa fall är det svårt att av källorna utläsa om klockartjänsten var en särskild syssla eller om den var förenad med organisttjänst, kantorstjänst eller lärartjänst.

Dock föreligger en mycket sen källa. Det är en Instruktion för innehavare av klockartjänsten i Torsång, daterad 25 mars 1926 av kyrkvärden och skolmannen Jöns Nilsson i Kårtylla, dessutom med ett tillägg 1929. Denna handling är intressant, då den upptar många av de arbetsuppgifter som beskrivs i Domkapitlets stadga från 1887 och klockarstadgan 1759. Instruktionen skrevs då Gustaf Kjellgren tillträdde tjänsten som organist och kantor 1926. Han innehade alltså också klockarbefattning. Då Oskar Johansson övertog tjänsten 1929 gjordes till samma stadga ett tillägg om skyldighet att leda kyrkokör. Kör hade sedan 1902 funnits i Torsång men ledande av kören verkar ha varit en fri verksamhet som ej räknats in i tjänsten förrän 1929.

Då författaren till denna text, Thorild Ahlund, 1952 tillträdde tjänsten hade en ny stadga året innan antagits att gälla för kantorers och organisters kyrkomusikaliska åligganden och därmed var också hela den gamla uppräknningen av praktiska göromål som åvilat klockaren avskaffad.

Instruktionen från 1926 för innehavare av klockartjänsten i Torsång återges här i sin helhet, då den återger mycket gamla seder som levat kvar in i vår egen tid:

A/ Rörande vården av kyrkan och hennes tillhörigheter.

1/ Klockaren have nycklarna till kyrkan och sakristians dörrar i sitt förvar, såvida icke annorlunda med pastors begivande överenskommes, och vare klockaren icke tillåtet att utan pastors medgivande öppna kyrkan för någon sammankomst, av vad slag den vara

må.

2/ Klockaren skall noga efterse, om åverkan å kyrka eller sakristia ägt rum och, när så befinnes, det genast hos pastor anmäla.

3/ Uppkommer å kyrkan eller hennes tillhörigheter någon brist eller skada, gör han ofördröjligen därom anmälan hos pastor.

4/ Klockaren skall övervaka kyrkans rengöring särskilt till de stora högtiderna ävensom eljes, där så finnes nödigt, samt tillse, att till varje söndag och helgdag kyrkan och sakristian äro rensopade, samt altare, predikstol och bänkar avdammade.

Under den varma årstiden håller han på lämpliga och tillräckliga tider kyrka och sakristia öppna för vädring.

5/ Klockaren vake däröver att kyrkogården hålles fredad för ohägn och att därpå befintliga gravar skyddas och planteringar vårdas. Skulle kreaturs-betning förekomma å kyrkogården, avstyres detta av klockaren eller också anmäles det hos kyrkorådets ordförande. Träd å kyrkogården få ej tuktas eller nedhuggas utan särskild tillåtelse av pastor och kyrkoråd.

6/ All kyrkans lösa egendom värde klockaren med omsorg och aktsamhet. Kyrkans skrudar och kläder skall han skydda för damm m m och under den varma årstiden vädra dem. Han skall hålla väl rena de kyrkokärl som vid dop eller nattvardsgång begagnas, vårda och i ordning hålla böcker och andra handlingar, som i kyrkan hava sin plats.

7/ Vid allmän gudstjänst eller annan förrättning i kyrkan have han alla nödiga skrivmaterialer i brukbart skick till hands i sakristian.

8/ Klockaren må icke utan pastors tillåtelse till sin bostad hemtaga eller till annan person utlåna något av kyrkans tillhörigheter.

9/ För skrivmateriel och för till vården av kyrkan eller dess egendom inköpta medel åtnjute klockaren skälig ersättning, som av pastor och kyrkoråd bestämmes.

B/ Rörande klockares skyldigheter i avseende på allmän gudstjänst och andra prästerliga ämbetsförrättningar.

10/ Före allmän gudstjänst, skriftermål eller andra prästerliga ämbetsförrättningar, som genom lag äro påbjudna eller av vederbörande prästerskap anordnas att i kyrka ske, öppne klockaren i behörig tid kyrka och sakristia, vara själv där tillstädes, ställa i ordning allt vad till gudstjänsten eller förrättningen vanligen härer, eller vad han tillsäges att i beredskap hålla, och kvarstanna i kyrkan, till dess att efter gudstjänsten eller andra förrättningars avslutande kyrkan bör stängas.

11/ Klockaren uppsätte å behörig tid å kyrkans nummertavlor de psalmnummer, som av tjänstgörande präst föreskrives.

Vidare skall han mottaga och till tjänstgörande präst före gudstjänsten framlämna kungörelser, som till uppläsande inlämnats, samt på predikstolen i rättan tid uppbära eller låta uppbära tacksägelse, lysningar och andra kyrkliga tillkännagivanden, ävensom efter gudstjänsten de kungörelser, som av prästen blivit för uppläsning godkända.

Han skall ock biträda med anteckning av dem, som anmäla sig att vid nästkommande kommunion begå H H Nattvard.

12/ Tjänstgörande präst vare för övrigt vid allmän gudstjänst eller annan ämbetsförrättning i kyrka av klockaren betjänad.

13/ Vid begravning i församlingens kyrkogård vare klockaren tillstädes och utföre den psalmsång, som önskas.

14/ Efter gudstjänst eller förrättnings slut skall klockaren lägga alla kyrkans tillhörigheter

och de legala handlingar, som i kyrkan inlämnats för upp-läsande eller annat ändamål, i god ordning, varje på sitt förvaringsrum, samt tillse att fönster och dörrar behörigen stängas.

15/ Om klockaren därtill av pastor anmodas, skall han öva konfirmanderna i kyrkosång.

Fastställdes följande bestämmelser att gälla för innehavaren av organist-tjänsten i Torsångs församling.

1/ Vid organists tillträde av tjänsten må orgeln besiktigas och till honom inventeras i närvaro av pastor och kyrkvårdar och av sakkunnig person, som av dem utses, varvid noga antecknas det skick, vari orgeln till alla delar befinner. Besiktningshandlingen undertecknad med erkännande av dess riktighet av organisten och nyss nämnda personer, förvaras av pastor.

2/ Organisten förvarar nycklarna till orgelverket och den del av läktaren, som kan vara för detsamma avstängd, och vare ansvarig för orgelns behöriga skötsel och vård samt att orgeln stänges.

3/ Organisten åligger att hålla orgelverket väl stämmt samt att vid behov detsamma invändigt rengöra. Mindre felaktigheter, vilkas bättrande icke fordras konstfärdighet, avhjulpe organisten, de övriga, så snart de visa sig, anmäla han hos pastor och kyrkvårdar.

4/ Icke blott vid allmän gudstjänst utan ock så ofta det av vederbörande prästerskap prövas nödigt, vare organisten pliktig att med orgeln leda mässa och psalmsång.

5/ Organisten åligger att vid allmän gudstjänst eller vid förrättningar i kyrkan leda sången på ett värdigt och med de högtidliga handlingarna överensstämmande sätt.

6/ Tjänstledighet ävensom tillåtelse att mera tillfälligt anlita annan person till biträde vid upprätthållande av vare sig klockare- eller organisttjänsten sökes hos pastor, som äger sådan ansökning bevilja för en tid av högst två månader.

Uppstår fråga om sådan ledighet och om tillåtelse att begagna tjänstebiträde för längre tid än ovan sagts, ankommer på kyrkorådet att däröver besluta, därest tjänstledighet avser längre tid än sex månader, underställes ansökan kyrkostämman.

Pastor pröve det förslag till tjänstebiträde eller vikarie, varom av klockaren hos honom bör göras framställning, och vare den tjänstledige skyldig att ensam avlöna den person, som av pastor godkänts att uppbära klockare- eller organist-tjänsten.

Tillägg 1929.

Han skall inöva och leda kyrkokör och därmed bidra med sång vid gudstjänsten och andra högtidliga tillfällen i församlingen.

Klockare i Torsång

Erik Klockare, nämnd i dombok 1598. Osäkert om han var klockare i Torsång.

Hans Gustafsson, enligt tiondelängden 1618-1619 skriven i Tylla. Skrivs även som klockare i Torsång i längden för Älvsborgs lösen 1613.

Daniel Hansson antogs den 13 december 1640 som klockare. 1641 blev beslutat av biskopen och i fru Cecilias närvaro: 1. Klockaren ska behålla hela sin klockarlön, i korn en fjärding av vart hjonelag, matskott etc. 2. Han ska också vara färjekarl och ha lön även för detta så att bönderna ej ska ha så många att avlöna. 3. En stuga ska byggas med kammare och källare där klockaren/ färjekarlen ska bo och han får sälja öl men inte kaplanen. 4. För att byggandet av stugan ska gå fort skänkte biskopen 10 daler och välborna frun en tolfte bräder. 5. Biskopen satte ett vite att församlingen ska mista gudstjänsten nästkommande påskhögtid om de inte kör fram timret medans det är före. Alltså får kaplanen bo för sig och klockaren uti sin stuga. 6. Lovade kaplanen hålla

klockarstugan vid makt. 7. Skall pastor i Torsång (efter påskhögtiden) hålla gudstjänst i Aspeboda var fjärde mässodag.

Den 5 maj 1641 hölls laga ting i Torsång och dömdes mellan Mats Färjekarl och klockaren Daniel Hansson. 1. nämligen att färjekarlen ska uttaga färjemål av 40 bönder, 2 fjärdingar av vardera så att det belöper sig till 10 tunnor och klockaren som färjan tilldömd är skall upptaga utav de andra för färjan 2 fjärdingar och för klockarlönen 1 fjärding av vart (...tak?) i hela socknen som över äro. 2. Om (....?), där klockaren bör hava sin del uti, vilja de själva förlikas.

Daniel Hansson omnämns också i mantalslängd 1649. Han var broder till kyrkoherden i Torsång Carolus Johannis Schedviensis (1629-1645).

Hans Danielsson, bosatt i Milsbo. Född 1631, död 1680. "Sjuklig var 1/2 år, så i skälvan som annan sjukdom, synnerligen med sår, var utfattig, gavs intet testamente. Omnämns vid Torsångs ting 1656 som klockare då han anklagar prästens dräng för överfall. Omnämns 1674 som "fordom klockare i Tor-sång".

Hans Mickelsson, bosatt i Nordanö. Föd 1655, död 1713 av bröstvärk och lungdot. Hade gått i skola i Västerås.

Nils Eriksson, bosatt i Sunnanö. Född 1688 i Milsbo (Klockars), död 1745 efter det att "sjukdomen börjades med durklop, men slöts med svullnad i livet och benen". "1773 blev han klockare och varit i den sysslan flitig och mycket beskedlig".

Erik Ersson, bosatt i Milsbo (Klockars). Född 1712, död 1792 av ålderdom. Han var brorson till sin företrädare.

Jacob Sundelius. Född 1727 i Sundborn, död 1813 i Yttre Skomsarby av stenpassion. Med Skomsarby avses troligen Uvberget, där han byggt en gård. Hade tidigare bott i Sunnanö och Tronsjö. Omnämns i räkenskaperna som "förestod tillika klockarsysslan". Sundelius hade alltså varit både organist och klockare.

Anders Görsson, född 1745 i Kårtylla, död 1809 av fältsjuka. Enligt dödboken var hans uppförande "sådant att han mycket saknas". Görsson var nämnde-man, vice klockare och skolmästare.

Olof Flodström. Lärare i Torsång 1808, klockare 1809 och ordinarie på alla tjänsterna 1814. Död 1817, "uppförande ostadigt, sjukdom lungdot".

Anders Sundström. Född 1793 i Aspeboda. Organist 1818-1820.

Göran Haglöf, född 1805 i Tronsjö, död 1870. Antogs 1820 som organist, klockare, skolmästare och vaccinator för Torsångs socken. Då den nya Wallinska psalmboken och därmed hörande koralbok kom 1819/1820 inbjöd domkapitlet till fortbildningskurser så att klockare och organister skulle lära sig de nya koralerna och hur dessa skulle spelas och sjungas. Kursavgiften skulle utgå av kyrkokassorna. Göran Haglöf fick därför i Falun undervisning i "Nya kyrkomusiken". 1830-1840 var han organist i Stora Tuna men bodde till sin död kvar i Tronsjö.

Olof Eklöf, född 1807 i Möklinta, död i vattusot i Dalvik 1879. Tillträdde organist-, klockar- och lärartjänsten 1828, Han blev nämndeman och senare häradsdomare.

Robert Zätterberg. Föddes 1851 i Torsångs komministergård. Fadern var kornministern Anders Petter Zätterberg. Dog 1887 av lungdot i Torsångs Klockargård. Tillträdde tjänsterna 1875. Änkan Matilda förestod konsumtionsföreningen i Torsång som var inhyst i nuvarande Torsångs Cafe.

Karl Ludvig Thelin, född 1863, tillträdde 1888 och avgick 1924. Kommunal-man, sockenrevisor, sparbanksombud.

David Wassberg, 1924-1925. Kom från Vagnhärad, flyttade till Svärta i Sörmland.

Gustaf Kjellgren, född 1899, tillträdde 1926, dog 1929.

Oskar Johansson, född 1904, tillträdde 1929, avgick 1950.

1950 ombildades tjänsterna genom en ny kyrkorusikerstadga, varvid till förenade skolkantorstjänsten utsågs

Thorild Ahlund, tillträdde 1952, avgick 1994.

Källor:

Ahlund, Thorild: Något om klockor och klockringning i Torsång. 1964.

Nilsson, Pär: Klockare i Torsång. Utdrag ur församlingsböcker, domböcker och protokoll.

Sjögren, Josef: Organisterna i Västerås stift. 1958.

Wentz, Hilmer: Klockaren i helg och söcken. 1980.

Åmark, Mats: Kyrkklockor, klockare och klocksägner i Dalarne. 1928.

Stora Tuna kontraktsarkiv: Visitationsprotokoll.

Västerås Domkapitels arkiv: Protokoll, stadgor och cirkulär.

[Till huvudsidan](#)
